

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Історичний факультет
Кафедра соціальних і правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. завідувача кафедри соціальних і правових дисциплін

_____Анатолій БЕРЖАНІР

30 серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІЛОСОФІЯ»

для здобувачів першого (бакалавського) рівня вищої освіти

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 012 Дошкільна освіта

Освітні програми:

Дошкільна освіта. Спеціальна освіта (Логопедія)

Дошкільна освіта. Психологія

Дошкільна освіта. Початкова освіта

Умань–2023

Робоча програма з дисципліни «Філософія» для здобувачів першого (бакалавського) рівня вищої освіти освітньої програми Дошкільна освіта. Спеціальна освіта (Логопедія) спеціальності 012 Дошкільна освіта, освітньої програми Дошкільна освіта. Психологія спеціальності 012 Дошкільна освіта, освітньої програми Дошкільна освіта. Початкова освіта спеціальності 012 Дошкільна освіта

Розробники: Фуркало В. І., кандидат філософських наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціальних і правових дисциплін.
Протокол №1 від 30 серпня 2023 року

В. о. завідувача кафедри

Бержанір А. Л.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету дошкільної та соціальної освіти

Протокол №1 від 30 серпня 2023 року

Голова науково-методичної комісії
факультету дошкільної та соціальної освіти

Бутенко О. Г.

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	3/90	3/90
Курс	IV	IV
Семестр	VII	VII
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	2
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, у тому числі:	90	90
Аудиторні:	30	10
Лекційні	16	6
Семінарські / Практичні	14	4
Лабораторні		
Самостійна робота	50	70
Індивідуальні завдання	10	10
Форма семестрового контролю	залік	залік

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Мета: поглиблення філософсько-світоглядної культури здобувачів, формування здатності оцінювати факти, події, явища з позиції філософського знання, набуття уміння застосовувати філософську методологію для розв'язання професійних завдань.

Завдання: ознайомити студентів з проблемами історії філософії, онтології, гносеології, соціальної філософії, філософської антропології, філософії історії, філософії релігії, забезпечити засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності, створити умови для формування світоглядно-методологічної культури студентів.

3. Компетентності та програмні результати навчання за ОП

Компетентності за ОП:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей

розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ФК-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного / молодшого шкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага). ФК-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного / молодшого шкільного віку.

ФК-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного / молодшого шкільного віку суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

Програмні результатами навчання за ОП:

ПРН-12. Уміння будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

ПРН-15. Уміння визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного / молодшого шкільного віку на основі програм дошкільної та початкової освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

ПРН-17. Уміння здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного / молодшого шкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

ПРН -24. Здібність до логічного мислення, самостійного аналізу складних явищ суспільного життя, уміння пов'язувати загально-філософські проблеми з розв'язанням завдань економічної теорії і практики.

ПРН-25. Уміння застосовувати знання - про соціальну систему суспільства, розуміння сутності соціального життя та соціальної структури суспільства, а також навичок аналізу соціальних явищ і процесів.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Теоретичні та практичні проблеми філософії.

Тема 1. Філософія, її походження, проблематика та функції.

Походження терміну «філософія». Світогляд і філософія. Особливості історичного виникнення філософії. Предмет філософії. Співвідношення філософії, науки, релігії та мистецтва. Філософські проблеми та дисципліни. Функції філософського знання.

Тема 2. Проблема буття в філософії.

Концепції і форми буття. Матерія і рух. Простір і час. Свідомість як ідеальне буття. Штучний інтелект.

Тема 3. Проблема пізнання в філософії.

Поняття пізнання та його види. Рівні і форми пізнання. Концепції істини. Істина і правда. Методи і форми наукового пізнання.

Змістовий модуль 2. Філософські погляди на людину та суспільство.

Тема 4. Проблема людини в філософії 19–поч.20 ст.

Екзистенціалізм С. Кіркегора, А. Камю, Ж.-П. Сартра. Волонтаризм А. Шопенгауера. «Філософія життя» Ф. Ніцше. Фрейдизм і неофрейдизм.

Тема 5. Філософська антропологія.

Проблема походження людини. Співвідношення в людині природного, соціального та трансцендентального. Проблема смерті, безсмертя та сенсу життя людини. Проблема евтаназії.

Тема 6. Філософія релігії.

Філософія релігії як особливий тип філософствування. Доведення буття Бога у філософії релігії. Проблема добра, зла і людської свободи. Проблема насильства і ненасильства в християнстві.

Тема 7. Філософський аналіз суспільства.

Природа суспільства у філософській традиції. Сфери суспільства – матеріальна, соціальна, організаційна, духовна. Статуси і ролі людини в соціальній системі. Соціальні групи – малі, середні, великі.

Тема 8. Філософія історії.

Формування предмета філософії історії. Лінійна філософія історії. Нелінійна філософія історії. Смысл історії як філософсько-світоглядна проблема.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	с.р.	інд		л	п	лаб	с.р.	інд	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1.													
Змістовий модуль 1. Теоретичні та практичні проблеми філософії													
Тема 1. Філософія, її походження, проблематика та функції	11	2	2		7		14	2	2		10		
Тема 2. Проблема	11	2	2		7		10				10		

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Філософія, її походження, проблематика та функції	2	2
2	Проблема буття в філософії	2	
3	Проблема пізнання в філософії	2	
4	Філософська антропологія	2	
5	Філософія релігії	2	
6	Філософський аналіз суспільства	2	2
7	Філософія історії	2	
Усього		14	4

7. Теми лабораторних занять

8. Самостійна робота

Самостійна робота здобувача вищої освіти є необхідним елементом ефективного формування компетентностей та включає вивчення і конспектування питань, що винесені на самостійне опрацювання, за всіма програмними темами. Самостійна робота надасть можливість сформулювати у студента здібності до саморозвитку, творчого застосування отриманих знань, способах адаптації до професійної діяльності на сучасному етапі. Головна мета самостійної роботи – розширити і поглибити знання, уміння, отримані під час лекцій, семінарів, розвивати індивідуальну схильність, здібності та коло зацікавлень здобувача вищої освіти.

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Філософія, її походження, проблематика та функції	7	10
2	Проблема буття в філософії	7	10
3	Проблема пізнання в філософії	7	10
4	Проблема людини в філософії 19–поч. 20 ст.	8	10
5	Філософська антропологія	7	10
6	Філософія релігії	8	10
7	Філософський аналіз суспільства	8	10
8	Філософія історії	8	10
Усього		60	80

Здобувачам вищої освіти необхідно опрацювати і законспектувати теми самостійної роботи за відповідним планом.

Тема 1. Філософія, її походження, проблематика та функції.

1. Які принципи і категорії філософії використовують у психології та педагогіці?
2. Як Ви розумієте таке явище, як «філософське мистецтво» (наприклад, «інтелектуальне або філософське кіно»)? Якими рисами володіє це мистецтво?

Тема 2. Проблема буття в філософії.

1. Які філософські проблеми буття постають у фільмі «Матриця»?
2. Як Ви розумієте рядки з Євангелія від Іоанна: «На початку було Слово, і Слово було у Бога, і Слово було Бог?» Яка концепція буття має тут місце?

Тема 3. Проблема пізнання в філософії.

1. Як співвідноситься істина та норми?
2. Чи існують межі для людини у пізнанні світу?

Тема 4. Проблема людини у філософії 19–поч. 20 ст.

1. Чи можлива втеча людини від свободи?
2. Що означає вислів «воля до влади»?

Тема 5. Філософська антропология.

1. Що таке абсурд і як його подолати?
2. Які зміни і проблеми постали у житті людини в умовах пандемії COVID–19?
3. Чому релігійні конфесії виступають проти клонування людини?
4. Чи є творчість людини відхиленням від норми?

Тема 6. Філософія релігії.

1. З'ясуйте, як релігія вирішує проблему сенсу життя.
2. Розкрийте взаємозв'язок земного й потойбічного життя в інтерпретації християнства.

Тема 7. Філософський аналіз суспільства.

1. Охарактеризуйте студентську групу за такими ознаками:
  - що об'єднує групу?
  - який статус має група?
  - який розмір групи?
  - які види лідерства властиві групі?
  - чим регулюються права і обов'язки членів групи?
2. У чому суть концепції «відкритого суспільства» К. Попера?
3. Чи можливий прогрес без насильства?

Тема 8. Філософія історії.

1. Які внутрішні і зовнішні виклики постають перед українським суспільством?
2. Яка роль особистості в історії?

9. Індивідуальні завдання

Індз має бути виконане у формі есе.

Теми есе з філософії:

1. Чому потрібно вивчати філософію?
2. Все, що не вбиває мене, робить мене сильнішим.
3. Чи існують межі людських знань?
4. На що саме я повинен сподіватися?
5. Реальність, віртуальна реальність, додаткова реальність: розвиток і загрози.
6. У чому причини масового насильства в ХХ та ХХІ ст.?
7. Чи має історія сенс?
8. Як працює принцип недіяння у сучасному житті?
9. Що відбувається, коли речі не називають їхніми іменами?
10. Чи існують відмінності між фактом, описом, оцінкою і нормою?
11. Наслідки від страху і страждань у житті індивідів.
12. Чому люди вдаються до насильства?
13. Чи має людина право на опір і повстання?
14. Чи повинні у житті людини бути ідеали?
15. Чи є пролита кров найкращим доказом істини?
16. Як можна подолати абсурд?
17. Чи можливе вдосконалення природи людини?
18. Де проходять межі контролю над свідомістю і тілесністю людини?
19. Які наслідки у втечі від свободи?
20. Якщо «життя наше є мандрівкою», то мандрівкою до чого?
21. Роздуми про атеїзм.
22. Чи втручався Бог у людську історію ХХ ст.?
23. Віра в релігії, науці, філософії і у буденному житті.
24. Чи є виключення із принципу «Не вбий!»?
25. Віра і розум: взаємодоповнення чи конфлікти?
26. Чому Київ вважають «другим Єрусалимом»?

Філософське есе - невеликий за обсягом і самостійний за змістом письмовий твір, в якому в формі оповідання викладається обґрунтована позиція автора стосовно певної філософської проблеми.

Обсяг есе має становити від трьох до чотирьох сторінок друкованого тексту.

10. Методи навчання: при викладанні дисципліни «Філософія» застосовуються як традиційні, так і інноваційні та інтерактивні форми занять: проблемна лекція, лекція-конференція, семінар-дискусія, семінар-конференція.

Метою таких форм навчання є формування та удосконалення: навиків творчого осмислення інформації, креативних підходів до її презентації; вміння правильно висловлюватися й аргументувати власну думку; здатності до конструктивного діалогу; критичного мислення, особистісних характеристик (толерантність, комунікабельність, повага до альтернативної думки) тощо.

11. Методи контролю: перевірка рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з дисципліни «Філософія» відбувається на основі результатів поточного контролю, який здійснює викладач безпосередньо в ході вивчення дисципліни на лекціях (фронтальне опитування), практичних заняттях (усний, письмовий, комбінований, тестовий, практичний, презентація). Об'єктом оцінювання знань є програмний матеріал навчальної дисципліни, засвоєння якого відповідно перевіряється під час поточного контролю.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня оволодіння здобувачами конкретних тем. Оцінюються:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- активність у дискусіях, вміння аргументувати власну позицію;
- контрольні тестування;
- підготовка усних доповідей;
- підготовка презентації та її захист.

Об'єктами поточного контролю знань здобувачів є:

- систематичність та активність роботи на практичних заняттях;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.

Розподіл загальної кількості балів, за якими оцінюється вся поточна робота, форми проведення контрольних заходів та критерії їх оцінювання, визначаються робочими програмами і доводяться до відома здобувачів на початку семестру.

Здобувачам, які брали участь в позанавчальній науковій діяльності (в роботі конференцій, підготовці наукових публікацій) і досягли значних результатів, можуть додаватись додаткові бали за результати поточного контролю з відповідної дисципліни.

Результати поточного контролю знань здобувачів вносяться до журналу обліку роботи академгрупи і враховуються під час виставлення підсумкового балу з навчальної дисципліни.

Форма семестрового оцінювання – залік.

12. Критерії оцінювання результатів навчання:

Критерії оцінювання семінарських занять (макс. 5 балів за одне):

1 бал – здобувач вищої освіти бере участь в обговоренні питань семінару, але немає розгорнутої відповіді на питання семінарського заняття, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення теми, не дотримується чистоти мовлення.

2 бали – здобувач вищої освіти бере активну участь в обговоренні питань семінару, має елементарні, фрагментарні уявлення про об'єкт вивчення теми, працює в команді, але повної розгорнутої відповіді на всі питання семінару немає, не дотримується чистоти мовлення.

3 бали – здобувач вищої освіти бере активну участь в обговоренні питань семінару, виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу, працює в команді, але немає розгорнутої відповіді на всі питання семінару, не виявляє чіткості у формулюванні, не дотримується чистоти мовлення.

4 бали – здобувач вищої освіти добре володіє вивченим матеріалом у межах програми, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією, має розгорнуті відповіді на всі питання семінару, бере активну участь у командній роботі, в обговоренні питань семінару та виступає з доповіддю, але відчуває скованість перед аудиторією, під час доповіді користується конспектом.

5 балів – здобувач вищої освіти має розгорнуті відповіді на всі питання семінару; володіє гнучкими знаннями не лише в межах вимог навчальної програми, але й використовує додаткові матеріали, аргументовано застосовуючи їх у різних ситуаціях; уміє знаходити інформацію та аналізувати її; ставити і розв'язувати проблеми, у командній роботі займає лідерські позиції; виступаючи з доповіддю на семінарі, вміло організовує дискусію між учасниками семінару; вільно тримається перед аудиторією; дотримується чистоти мовлення.

Критерії оцінювання знань для самостійної роботи студентів з дисципліни «Філософія» по кожній темі:

1 бал – здобувач не опанував навчальний матеріал з відповідної теми для самостійного опрацювання; не володіє основними поняттями і категоріями навчальної дисципліни; не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі; допускає хиби в аргументації;

2 бали – здобувач фрагментарно засвоїв тему для самостійного опрацювання; частково володіє основними поняттями та положеннями навчальної дисципліни; невпевнено орієнтується в першоджерелах та основній літературі; непереконливо відповідає на запитання;

3 бали – здобувач засвоїв теоретичний матеріал з відповідної теми, опрацювавши основну літературу; використовує різноманітні підходи до висвітлення матеріалу; логічний і послідовний в аргументації; робить вичерпні узагальнення;

4 бали – здобувач засвоїв теоретичний матеріал, який винесений на самостійну роботу, опрацювавши основну літературу та творчий підхід; чітко володіє понятійним апаратом, методами та принципами філософії; вміє використовувати здобуту інформацію для змістовних висновків, для світоглядних оцінок.

5 балів – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому основну та допоміжну літературу; вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок; здійснює аналіз та робить висновки.

Критерії оцінювання знань з ІНДЗ дисципліни «Філософія»:

Критерії оцінювання есе	Бали
Кр. 1. Розкриття смислу висловлювання	
Смисл висловлювання розкритий або зміст відповіді дає уявлення про його розуміння.	2
Смисл висловлювання не розкритий, зміст не дає уявлення про його розуміння.	0
Кр. 2. Характер і рівень теоретичної аргументації	
Тема розкрита з опорою на відповідні поняття, теоретичні положення, висновки.	4
Аргументація на теоретичному рівні відсутня (смисл головних понять не пояснено; висновок відсутній) або використовуються поняття, положення і висновок, не пов'язані безпосередньо з темою.	0
Кр. 3. Якість фактичної аргументації	
Факти і приклади взяті з різних джерел: ЗМІ, філософії, літератури, історії, факти з особистого соціального досвіду і власні спостереження (наведено не менше 2-х прикладів з різних джерел).	4
Фактична інформація відсутня або наведені факти не відповідають положенню, що розглядається.	0
Максимальний бал	10

Максимальна кількість балів за семінарські заняття – 35.

Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 45.

Максимальна кількість балів за ІНДЗ – 10.

13. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Для д. ф. н.

Поточне оцінювання та самостійна робота								ІНДЗ	ПК	Сума
ЗМ 1 (30 б.)				ЗМ 2 (50 б.)				10	10	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
10	10	10	10	10	10	10	10			

Для з. ф. н.

Модуль 1 Змістовий модуль		Модуль 2 ІНДЗ	Модуль 3 сам. р.	ПК	Сума
T1-T2	T3-T4	20	T5-T8	15	100
15	15		35		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою для екзамену
A 90-100	відмінно
B 82-89	добре
C 75-81	
D 69-74	
E 60-68	задовільно
FX 35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F 1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання результатів навчання (знань, умінь, навичок та компетентностей)

Оцінки	Теоретична підготовка	Практичні уміння і навички
--------	-----------------------	----------------------------

<p>Високий, А, 90–100, відмінно</p>	<p>Здобувач має глибокі, міцні і системні знання навчальної дисципліни, вміє синтезувати знання із окремих тем; використовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь Здобувача відрізняється точністю формулювань, логікою, системністю узагальненості знань.</p>	<p>Здобувач самостійно орієнтується в потоці інформації з дисципліни; здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат. При підготовці до практичних занять Здобувач дотримується всіх вимог, передбачених програмою курсу. Крім того, його дії відрізняються раціональністю, вмінням оцінювати помилки й аналізувати результати.</p>
<p>Вище середнього, середній В, С, 75–89; дуже добре, добре</p>	<p>Здобувач знає і може самостійно визначити основні ідеї і категорії навчальної дисципліни; може синтезувати знання із окремих тем, давати точні формулювання. Здобувач може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим.</p>	<p>Здобувач самостійно виконує завдання, передбачені програмою дисципліни, володіє базовими навичками обґрунтувати застосування основних положень курсу, пов'язати їх із власною дослідницькою та професійною діяльністю, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнення результату. При виконанні завдань практичних занять Здобувач може самостійно виконати роботу в повному обсязі й зробити правильні висновки</p>
<p>Достатній, Д, Е, 61–74, задовільно, достатньо</p>	<p>Здобувач відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення навчальної дисципліни; допускає неточні і не повні відповіді, не чітко їх формулює, робить окремі помилки у відповіді, але</p>	<p>Здобувач може виконувати найпростіші завдання, але не спроможний самостійно висвітлити загальні питання; робить висновки, але не розуміє як застосувати теоретичний матеріал у науково-дослідницькій та професійній діяльності.</p>

	може їх усунути під керівництвом викладача, недостатньо володіє термінологією.	
Початковий, Fx, F 1–60, незадовільно	Відповідь здобувача при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями щодо курсу, який вивчається. У відповіді цілком відсутня самостійність. Здобувач знайомий лише з деякими основними поняттями та визначеннями курсу, з допомогою викладача може сформулювати лише деякі основні положення.	Допускає істотні помилки, невпевнено, з великими утрудненнями виконує практичні завдання.

14. Рекомендована література

Основна

1. Андрущенко В. П., Волинка Г. І., Мозгова Н. Г. та ін. Філософія: Природа, проблематика, класичні розділи : Навчальний посібник. К. : Каравела, 2019. 464 с.
2. Петінова О. Б. Філософія : навчальний посібник. Одеса, 2019. 304 с.
3. Філософія [Електр. ресурс] : навч. посібник / Ю. М. Вільчинський, Л. В. Северин-Мрачковська, О. Б. Гаєвська та ін. Київ : КНЕУ, 2019. 368 с.
4. Філософія : навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти / заг. ред. канд. філос. н. доц. М. О. Запорожця. Умань : ВПЦ «Візаві», 2021. 222 с.

5. Філософія : підручник / В. С. Бліхар, М. М. Цимбалюк, Н. В. Гайворонюк, В. В. Левкулич, Б. Б. Шандра, В. Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.
6. Філософія : підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / авт. кол.; за ред. О. В. Рябіної, Л. І. Юрченко. Х. : Видавництво Іванченка І. С., 2021. 286 с.
7. Шепетяк Олег, Шепетяк Оксана. Філософія : Підручник. Львів : Місіонер, 2020. 784 с.

Допоміжна

1. Андрущенко В. Сучасна соціальна філософія : курс лекцій. Київ : Генеза, 1993. 255 с.
2. Андрущенко В. Сучасна соціальна філософія : курс лекцій. Вид. 2-е, випр. і доп. Київ : Генеза, 1996. 368 с.
3. Андрущенко В. Історія соціальної філософії: (західноєвропейський контекст) : підручник. Київ : ТанDEM, 2000. 405 с.
4. Берко П. Нова парадигма української філософії. Львів : ЛДМУ ім. Д. Галицького, 2003. 302 с.
5. Берко П. Основи філософії : метод. посіб. Дрогобич : Коло, 2004. 67 с.
6. Бичко А. К. Історія філософії : підручник. Київ : Либідь, 2001. 406 с.
7. Бойченко І. В. Філософія : навч. посіб. для дистанц. навч. Київ : Університет «Україна», 2004. 212 с.
8. Васянович Г. Філософія : навч. посіб. Львів : Норма, 2005. 210 с.
9. Горський В. С. Історія української філософії : курс лекцій. Київ : Наукова думка, 1996. 285 с.
10. Горський В. С. Історія української філософії : курс лекцій. 3-тє вид. Київ : Наукова думка, 1997. 285 с.
11. Горський В. С. Історія української філософії : навч. посіб. Вид. 4-е. доп. Київ : Наукова думка, 2001. 374 с.
12. Захара І. Лекції з історії філософії : навч. посіб. Львів : ЛБА, 1997. 398 с.
13. Касьян В. І. Філософія : навч. посіб. 5-тє вид., випр. і доп. Київ : Знання, 2008. 347 с.
14. Коваленко А. Філософія : навч.-метод. посіб. для студ. Львів : ЦПД, 2009. 106 с.
15. Кондзьолка В. В. Нариси з історії античної філософії. Львів : Вид-во ЛДУ ім. І. Франка, 1993. 258 с.
16. Кондзьолка В. Історія Середньовічної філософії : навч. посіб. Львів : Світ, 2001. 218 с.
17. Мазур Л. Дух і плоть. Філософія життя та проблема людської тілесності : монографія. Львів : [б. в.], 2003. 377 с.
18. Пазенок В. С. Філософія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2008. 279 с.
19. Рижак Л. Філософія : підручник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 650 с.
20. Старовойт І. С. Філософія : навч. посіб. Тернопіль : Астон, 1997. 429 с.

21. Федів Ю. О. Історія української філософії : навч. посіб. Київ : Україна, 2000. 512 с.
22. Філософія : навч. посіб. / [Л. В. Губерський, І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко та ін; за ред. І. Ф. Надольного. 7-ме вид., стереотип. Київ : Вікар, 2008. 534 с.
23. Філософія / уклад. : Коваленко А. І., Джунь В. В. Львів : ЛДУФК, 2003. 12с.
24. Філософія : підручник / за ред. Н. Я. Горбач. Львів : Логос, 1995. 222 с.
25. Філософія : підручник / [Н. Я. Горбач, В. М. Баланчук, Я. Г. Сислюк та ін.; за ред. Н. Я. Горбача]. Львів : Логос, 1997. 226 с.
26. Філософія : підручник / за ред. Г. А. Заїченка [та ін.]. Київ : Вища школа, 1995. 454 с.
27. Філософія : навч. посіб. / І. В. Бичко, Ю. В. Осічнюк, В. Г. Табачковський [та ін.]. Київ : Либідь, 1991. 456 с.
28. Філософія. Курс лекцій : навч. посіб. / І. В. Бичко, В. Г. Табачковський, Г. І. Горак [та ін.]. Київ : Либідь, 1993. 575 с.
29. Філософія : підручник / І. В. Бичко, І. В. Бойченко, М. І. Бойченко [та ін.]. Київ : Либідь, 2001. 403 с.
30. Філософія : підручник / І. В. Бичко, І. В. Бойченко, М. І. Бойченко [та ін.]. Вид. 2-е, стер. Київ : Либідь, 2002. 405 с.
31. Філософія : навч. посіб. / І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко, І. В. Бойченко [та ін.]; за ред. І. Ф. Надольного. Київ : Вікар, 1998. 622 с.
32. Філософія : навч. посіб. / за ред. І. Ф. Надольного. Київ : Вікар, 2000. 621 с.
33. Філософія Відродження на Україні : [монографія] / [М. В. Кашуба, І. В. Паславський, І. С. Захара та ін.; відп. ред. М. В. Кашуба]. Київ : Наук. думка, 1990. 332 с.
34. Філософія для аспірантів : конспекти: навч.- метод. вид. / за ред. А. Синиці. Львів : Ліга-Прес, 2017. 90 с.
35. Філософія : [навч. посіб.] / [П. С. Щерба, В. К. Щедрін, О. А. Заглада.]; за заг. ред. С. П. Щерби. Київ : МАУП, 2004. 575 с.
36. Філософія : навч. посіб. / Ю. В. Осічнюк, В. С. Зубов, І. М. Молчанов та ін.; за ред. Ю. В. Осічнюка. Київ : Атіка, 2003. 461 с.
37. Філософія. Кредитно-модульний курс : навч. посіб. / Л. І. Мозговий, І. В. Бичко, Р. О. Додонов [та ін.]; за заг. ред. Р. О. Додонова. Київ : ЦУЛ, 2009. 455 с.
38. Філософія. Світ людини. Курс лекцій : навч. посіб. / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Н. В. Хамітов [та ін.]. Київ : Либідь, 2003. 429 с.
39. Хамар У. В. Історія філософії : курс лекцій. Львів : Ініціатива, 2008. 360 с.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://www.gumer.info/> – електронна бібліотека філософських текстів.
2. <http://krotov.info> – бібліотека філософських та релігійних текстів.
3. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html> – електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка.

4. <http://platonanet.org.ua/> – електронна бібліотека праць філософів та підручників з філософії.